

NÁLEZY V AREÁLU KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE V LIBČANECH (OKR. HRADEC KRÁLOVÉ)

JITKA SVOBODOVÁ

Jednolodní románský tribunový kostel (datování se pohybuje od konce 12. do 1. čtvrtiny 13. stol.), s výraznou barokní etapou přestavby (pravoúhlé presbyterium, sakristie a předsín, zaklenutí a výzdoba interiéru, atd.). Románská podoba lodi je známa z doby oprav v r. 1942¹⁾ a je dodnes patrná z analytické rekonstrukce jižní stěny a stejně tak čitelná díky opadaným omítkám na ostatních stěnách lodi. Díky této situaci je možno pozorovat i další drobné nálezy:

1. V zazdínce druhotného vstupu pod tribunou na jižní straně jsou použity dva opracované pískovcové články tvaru kvádrů s půlkruhovým vykrojením, jejichž viditelná část je hrubě povrchově opracována. Jde snad o zbytky kamenného žlabu (?).

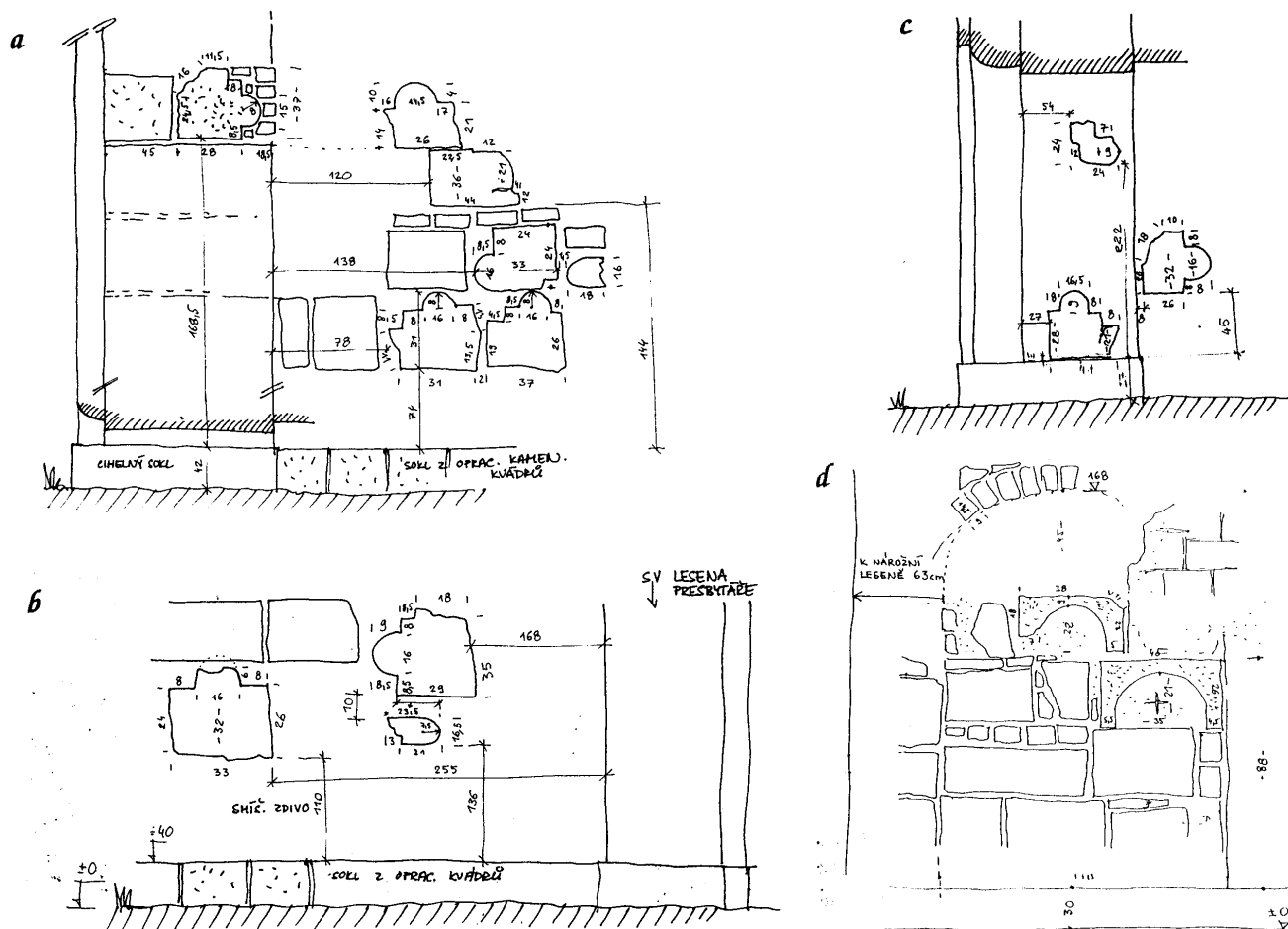
2. Po výrazném snížení úrovně terénu na hřbitově byl na severní straně odhalen románský sokl s dobře zachovalou soklovou římsou.

3. Další nálezy zazděných pískovcových článků jsou si-

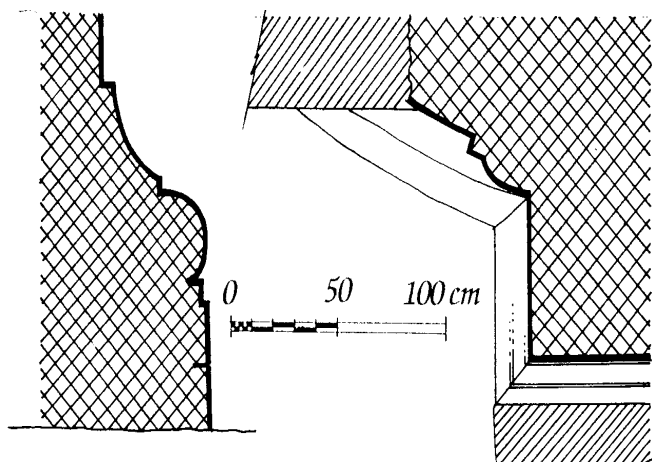
tuovány na jv. a sv. nároží presbyteria, v jeho severní a východní stěně. Charakter smíšeného zdiva presbytáře je barokní, používá opracované románské kvádry, zbytky kamenných článků, lomový kámen a cihly. Články v různém stupni zachování jsou v podstatě stále téhož, osově ne zcela souměrného profilu s jedním, respektive dvěma ústupky a oblounem. Na kvádrech je patrné bílení (zřejmě provizorní úprava stěny). Opracování ložných ploch je jemné, při obvodu spáry je někde patrná hlazená stezka. Hypoteticky je možno je interpretovat jako části románských lesen z původního závěru.

Při likvidaci dřevomorky v sakristii v r. 1991 byl v jz. koutě v sondě pod podlahou odhalen ve vzdálenosti 60 cm od nároží lodi výběh soklu románského presbyteria s výrazným půdorysným zaoblením, s čitelným zbytkem profilované římsy a koutová lesena s jedním ústupkem a plochým oblounem (rozměry kromě zplnění oblounu odpovídají článkům zazděným v presbyteriu). Je zřejmé, že románské presbyterium mělo podobu apsidy, členěné buď lesenami nebo slepými arkádami jako na lodi.

Výška a tvar románského štítu je čitelná na západní straně, dnešní výrazně strmější krov lodi pochází dle zachovaného datování z r. 1608. Jde o konstrukci se středním sloupkem a čtyřmi vzpěrami tvaru „V“, doplněnou 3 hambalky a ztužení ondřejským křížem. Krov presbyteria pochází dle nalezeného datování z r. 1722. Má jednodušší a nižší konstrukci opět se středním sloupkem, hambalky, vzpěrou tvaru „V“ a příhradovým ztužením v podélné ose.

Obr. 1: Náčrtky polohy románských článků ve zdivu presbytáře (a) levé nároží vých. průčelí, b) pravé nároží vých. průčelí, c) levé nároží sev. průčelí a ve zdivu lodi (d) zazdíčka vstupu v jihozápad. nároží). (Autor všech obrazových materiálů L. Svoboda.)

Obr. 2: Profil románské soklové římsy.

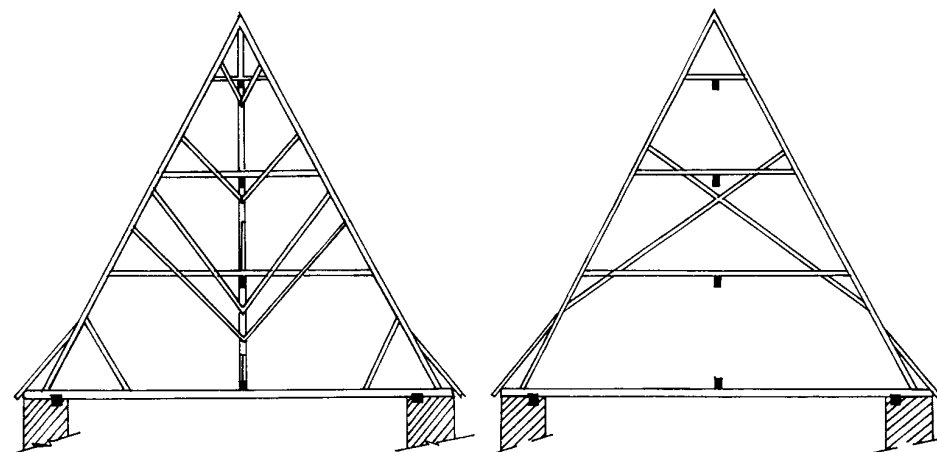
Obr. 3: Půdorys jihozápad. kouta sakristie - detail výběhu románské apsidy.

Datace krovu odpovídá zřejmě době stavby presbytáře.

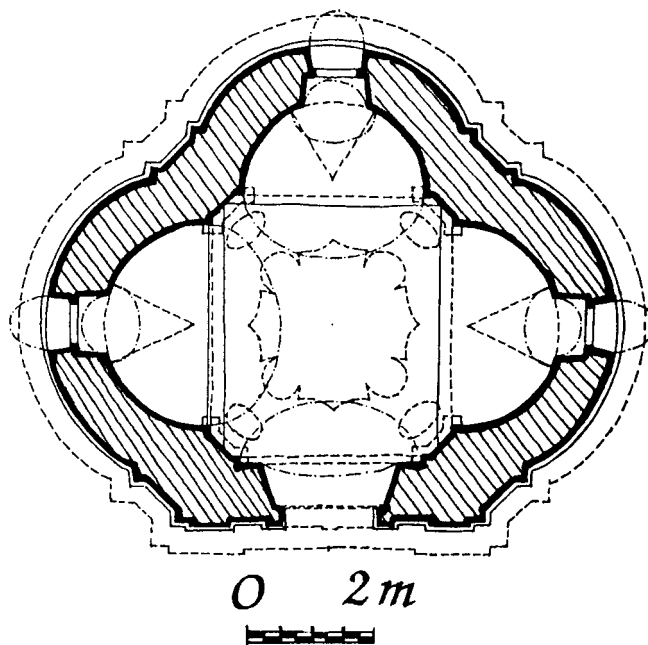
V r. 1993 byla dokumentována typologicky zajímavá centrální stavbička márnice, vestavěná do ohradní zdi někdejšího hřbitova. Má trojlistý půdorys s vloženými kosými lesenami v rozích a s rovným vstupním průčelím na východě, doplněným vykrajovaným, dnes již beztvarym štítem. V interiéru se skládá z centrálního čtvercového pole s pilastry v okosených rozích, které nesou nad římsou plochou kopuli, a ze tří apsid, zaklenutých konchami s trojúhelními výsečemi nad okny. Na kopuli ústředního prostoru je vpadlé vykrajované zrcadlo, doplněné čtyřmi oválnými medailónky v rozích, obojí s dnes již špatně čitelnými a silně poškozenými figurálními malbami. Exteriér márnice byl zničen důkladným otloučením bez dokumentace a provizorní hrubou jednovrstvou cementovou omítkou. Jeho podobu lze naštěstí rekonstruovat z fotografie v archivu SÚPP, která ukazuje prolamovaný, segmentově zakončený štít s nárožními pilířky a koule ve vrcholu, na stěnách hladké pilastry a lesenové rámy, kombinované s hrubší strukturou výplňových polí. Z původní podoby se zachoval jednoduchý pravoúhlý vstupní portál s ušima a klenákem, v němž je vyryto datování 1755. Za původní lze považovat i dvířka s mřížovou výplní v horní polovině.

POZNÁMKY:

- 1) Merhautová A.: Raně středověká architektura v Čechách, Praha 1971, s. 155-156. Poche a kol.: Umělecké památky Čech 2, Praha 1978, s. 231-232.

Obr. 4: Krov nad lodí - plná a prázdná vazba a podélný řez.

Obr. 5: Půdorys márnice.

FUNDE IM KIRCHENAREAL DER HIMMELFAHRT VON JUNGFRAU IN LIBČANY (BEZIRK HRADEC KRÁLOVÉ)

Kleine Funde dokumentieren die bekannte Wirklichkeit, dass die Kirche aus der romanischen Zeit stammt. Nach Terrainsenkung auf dem Friedhof wurde auf der Nordseite eine romanische Untermauer entdeckt. Unter dem abgefallenen Putz wurde eine grössere Menge sekundär benützter romanischer Glieder und Mauerwerk (beim Barockbau) festgestellt. Unter dem Sakristiaboden ist ein Stück der Untermauer des romanischen Presbyteriums. Die Totenkammer aus dem Jahre 1755 hat ein vollkommen vernichtetes Exterieur und ein sehr beschädigtes Interieur.

ABBILDUNGEN

- 1: Skizze der Lage der romanischen Glieder im Mauerwerk des Presbyteriums. a) Linke Ecke der Ostfront, b) Rechte Ecke der Ostfront, c) Linke Ecke der Nordfront und in dem Schiffmauerwerk, d) Zugemauertes Zutritt in der Südwestecke. (Zeichnung L. Svoboda)
- 2: Profil eines romanischen Untermauergerämses.
- 3: Grundriss der Südwestecke der Sakristei - Auslaufdetail der romanischen Apsis.
- 4: Schiffdachstuhl.
- 5: Grundriss der Totenkammer.

